

	Центральнoукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка	Силабус навчальної дисципліни			
		Державотворчі та самоврядні процеси в історії людства			
		Статус дисципліни: вибірковий компонент			
Галузь знань		03 «Гуманітарні науки»			
Спеціальність		032 «Історія та археологія»			
Освітньо-наукова програма		032 «Історія та археологія»			
Рівень вищої освіти		третій (освітньо-науковий)			
Форма навчання		денна			
Курс		II курс			
Семестр		4 семестр			
Обсяг дисципліни		Кредити	3,5	Години	105
		Лекційні			14
		Практичні/семінарські			12
		Лабораторні			-
		Самостійна робота			79
Семестровий контроль		<i>залік</i>			
Викладач		<i>Марченко Олег Миколайович</i> , к.і.н., доцент кафедри історії України та всесвітньої історії, доцент			
Контактна інформація		o_marchenko2008@ukr.net			
Кафедра		кафедра історії України та всесвітньої історії			
Факультет		факультет історії, бізнес-освіти та права			
Предмет навчання (Що буде вивчатися)		<p>Дисципліна «Державотворчі та самоврядні процеси в історії людства» дає уявлення про сутність, природу і функції влади й місцевого самоврядування; сприяє розумінню змісту управління на місцевому рівні; формує системне уявлення про співвідношення державотворчих і самоврядних елементів в історії окремих народів і країн.</p> <p>Програма курсу вибудовується як дослідницьке та практично орієнтоване навчання студентів з метою придбання ним знань і навичок у галузі державного управління та місцевого самоврядування. Обговорюються «теорії» місцевого самоврядування, моделі муніципального управління; порівнюються реальні практики управління муніципальними утвореннями залежно від історичних періодів і країн світу; порівнюються американська, європейська й українська практики державного, муніципального управління та місцевого самоврядування; аналізується тривалий процес розвитку місцевого самоврядування в Україні; демонструється тісний взаємозв'язок місцевого самоврядування з державним управлінням. Навчальна дисципліна має тісний зв'язок з історією, соціологією, історією держава і права України, історією держави і права зарубіжних країн, історією політичної та правової думки України, історією політичної та правової зарубіжних країн та ін.</p>			
Мета (Чому це цікаво/потрібно вивчати)		Метою викладання курсу «Державотворчі та самоврядні процеси в історії людства» є теоретичне й методологічне обґрунтування: дослідження форм, методів, принципів організації влади на місцевому, низовому рівні для комфортної життєдіяльності мешканців громад у різних країнах в історичній			

послідовності; вивчення підходів до досвіду державного, регіонального та місцевого управління в країнах із різноманітними формами правління, державним устроєм, політичними режимами в різні історичні епохи.

Компетентності

Інтегральна компетентність. Здатність розв'язувати теоретичні, методологічні, дослідницькі та практично орієнтовані завдання і проблеми в галузі державного управління й місцевого самоврядування; дослідження форм, методів, принципів організації влади на центральному, регіональному, місцевому рівні у різних країнах в історичній послідовності.

Загальні компетентності:

ЗК 1. Вміння критично оцінювати сучасні наукові дослідження щодо питань державного управління та місцевого самоврядування, генерувати досвід державного, регіонального та місцевого управління в країнах із різноманітними формами правління, державним устроєм, політичними режимами в різні історичні епохи, порівнювати реальні практики управління муніципальними утвореннями залежно від історичних періодів і країн світу

ЗК 2. Використовувати сучасні методи і технології наукової комунікації українською та іноземними мовами в усній і письмовій формі при вивченні державотворчих і самоврядних процесів в історії людства.

ЗК 3. Створювати та інтерпретувати нові знання про державне управління, місцеве самоврядування через дослідницьке та практично орієнтоване навчання студентів з метою придбання ними знань і навичок у галузі державного управління й місцевого самоврядування.

ЗК 4. Здатність до абстрактного та аналітичного мислення й генерування нових ідей (креативність) під час вирішення дослідницьких і практичних завдань при вивченні державотворчих і самоврядних процесів в історії людства.

ЗК 5. Готовність дотримуватись етичних норм у професійній діяльності.

ЗК 6. Здатність до самоорганізації, планування й розв'язання задач власного професійного й особистого зростання.

ЗК 7. Здатність працювати автономно.

ЗК 8. Здатність знаходити, обробляти та критично аналізувати інформацію з різних джерел.

ЗК 9. Знати й розуміти форми, методи, принципи організації влади на центральному, регіональному і місцевому рівні для комфортної життєдіяльності мешканців громад у різних країнах в історичній послідовності.

ЗК 10. Здатність до фахового спілкування з представниками непрофільних галузей.

ЗК 11. Здатність до розроблення та управління проектами.

ЗК 12. Здатність адаптуватися та діяти в нових ситуаціях і впоратися з тиском.

Фахові компетентності спеціальності:

ФК 1. Володіти найбільш передовими, концептуальними та методологічними знаннями за спеціальністю 032 «Історія та археологія», уміння застосовувати їх у власних дослідженнях.

ФК 2. Готовність до міждисциплінарних досліджень та залучення методик інших наук.

ФК 3. Здатність застосовувати уміння критичного аналізу, оцінки і прогнозування нових та складних ситуацій.

ФК 4. Здатність розробляти та реалізовувати власні науково-дослідні проекти при вивченні державотворчих та самоврядних процесів людства, які дозволяють розв'язувати значущі наукові, соціальні, культурні, етичні проблеми і дають можливість переосмислити і створити нове знання.

ФК 5. Здатність до комунікації з широкою науковою спільнотою та громадськістю у своїй та суміжних галузях наукової та професійної діяльності.

ФК 6. Здатність ініціювати наукові проекти при вивченні державотворчих та самоврядних процесів людства залежно від типології країн за формами правління, державним устроєм, політичними режимами в різні історичні епохи, проявляти лідерство та автономність на всіх етапах їх реалізації.

ФК 7. Здатність визначати ступінь об'єктивності фактологічної основи минулих подій в різних видах джерел, встановлювати та оцінювати достовірність та репрезентативність джерельної інформації.

ФК 8. Здатність дотримуватись етичних і моральних норм, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

ФК 9. Готовність до професійної діяльності, з урахуванням особливостей фаху історика та актуальних проблем сучасної гуманітаристики.

ФК 10. Здатність до популяризації науково-історичного знання щодо державотворчих і самоврядних процесів в історії людства.

ФК 11. Готовність до роботи з ресурсами, необхідними для докторського дослідження.

**Програмні результати
(Чому можна навчитися)**

У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти зможуть:

ПРН 1. Здатність до пошуку, аналізу та самостійної класифікації сукупності джерел, достатньої для реалізації дисертаційного дослідження.

ПРН 2. Здатність використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології в процесі пошуку, локалізації, збирання, опрацювання та аналізу історичних та історіографічних джерел з питань державотворення та самоврядування.

ПРН 3. Уміння оперувати основними концепціями, теоріями, проблемами філософії й методології науки і застосовувати їх при вивченні державотворчих і самоврядних процесів в історії людства та під час науково-педагогічної діяльності.

ПРН 4. Обізнаність та здатність переосмислювати концепції, наявні у фаховому методологічному та історіографічному дискурсі; готовність удосконалювати існуючі в межах області дослідження знання.

ПРН 5. Уміння оцінювати ступінь висвітлення основних аспектів державотворення та місцевого самоврядування в історії людства та обґрунтовувати потребу її подальшої розробки.

ПРН 6. Готовність застосовувати основні наукові підходи і методи науково-дослідної діяльності; методи критичного аналізу й оцінки сучасних наукових досягнень під час розв'язання дослідницьких і практичних завдань у галузі державного управління й місцевого самоврядування, у тому числі й у міждисциплінарних галузях.

ПРН 7. Здатність застосовувати різні види письмових та наукових текстів; розуміти зміст складних текстів з наукових проблем, у тому числі вузькоспеціальних, стилістичні особливості

оформлення результатів дослідження у письмовій і усній формі.

ПРН 8. Здатність проєктувати та переконливо представляти групі фахівців проєкт науково-дослідної роботи з питань державного управління та місцевого самоврядування в різних країнах в історичній ретроспективі.

ПРН 9. Здатність дотримуватись етики наукових досліджень та принципів академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

ПРН 10. Здатність презентувати результати дослідження з питань державотворення і самоврядування у фаховому середовищі (конференції, круглі столи, наукові семінари) та широкому загалу (презентації, науково-популярні заходи та публікації).

ПРН 11. Здатність завершити оригінальне наукове дослідження у вигляді дисертаційної роботи, заснованої на критичному аналізі джерел і синтезі наукових ідей та нових знань, і забезпеченій необхідним науковим апаратом.

ПРН 12. Здатність представляти результати самостійного дослідження іноземною мовою в усній чи письмовій формі.

ПРН 13. Здатність інтегрувати власні науково-дослідні напрацювання до навчально-методичної роботи.

ПРН 14. Уміння застосовувати програмні засоби і мультимедіа у науково-педагогічній діяльності та наукових дослідженнях; аналізувати й систематизувати результати досліджень засобами інформаційних технологій.

ПРН 15. Здатність висвітлювати історичні проблеми щодо державотворчих і самоврядних процесів в історії людства у формі, доступній для широкої аудиторії різного віку та фаху. Публікувати наукові та науково-популярні тексти у фахових виданнях, ЗМІ, інформаційних ресурсах та ін.

ПРН 16. Уміння користуватися нормативно-правовими і програмно-методичними документами, що визначають роботу в науковій установі та закладі освіти; визначати мету інноваційної діяльності, обґрунтувати необхідні внесення змін і готовність впроваджувати інноваційні прийоми у науково чи навчально-методичну роботу.

ПРН 17. Здатність до саморозвитку та самовдосконалення упродовж життя, відповідальність за навчання інших.

Зміст дисципліни

Змістовий модуль 1. Історичні підходи до організації влади та місцевого самоврядування

Тема 1. Предмет, зміст і завдання спецкурсу. Аналіз джерел та літератури

Тема 2. Соціальні інститути влади й місцевого самоврядування як предмет вивчення. Основні теорії і природа місцевого самоврядування

Тема 3. Організація влади та місцевого самоврядування в епоху Русі та Гетьманщини

Тема 4. Організація влади та місцевого самоврядування в Московії та Російській імперії

Тема 5. Організація влади та місцевого самоврядування в епоху Середньовіччя та Модерного часу в країнах Західної Європи

Тема 6. Організація влади та місцевого самоврядування в період революційних змагань (УНР, Гетьманату, Директорії) та в радянський період

Змістовий модуль 2. Місцеве самоврядування в системі влади й управління сучасних країн

Тема 7. Теоретичні засади взаємодії органів місцевого управління (самоврядування) з органами державної влади за кордоном
Тема 8. Моделі та конституційно-правові засади місцевого самоврядування в країнах світу
Тема 9. Місцеве самоврядування в системі влади й управління сучасної України
Тема 10. Протиріччя в організації влади й місцевого самоврядування на сучасному етапі: постановка проблеми і шляхи вирішення
Тема 11. Соціальний механізм влади й місцевого самоврядування
Тема 12. Соціокультурні аспекти влади й місцевого самоврядування

Критерії оцінювання роботи студентів

Критерії виставлення балів

Оцінювання якості знань студентів, в умовах організації освітнього процесу здійснюється шляхом поточного та підсумкового контролю за 100-бальною шкалою оцінювання, за шкалою ЄКТС та національною шкалою оцінювання.

Максимальний бал за виступ із питань певної теми модуля на семінарському занятті – **5 балів**

5 балів ставиться, коли студент повністю засвоїв теоретичний матеріал, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, бачить міжпредметні зв'язки, наводить аргументи, робить посилання на літературу. Обов'язковим є ознайомлення з додатковою літературою, її використання під час розкриття питання. Студент робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує.

4 бали ставиться, коли студент засвоїв теоретичний матеріал, вільно викладає його, наводить приклади, однак є незначні проблеми з усвідомленням системних зв'язків, коментарем теоретичного матеріалу. Не завжди дотримується логіки викладу, припускається незначних помилок чи неточностей.

3 бали ставиться студентові, який засвоїв матеріал на рівні переказування, відтворює вивчене не завжди логічно, припускається помилок.

2 бали одержує студент, який невпевнено переказує матеріал, не завжди вправно ілюструючи його. Під час відповіді потребує допомоги, допускається помилок.

1 бал одержує студент, який має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті, може сказати два-три речення по суті питання, назвати деякі правові документи.

Якщо студент жодного разу не відповідав на семінарських заняттях, матиме за відповідний поточний контроль **0 балів**.

Студент, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав **поточних оцінок**, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях студент може відпрацювати пропущені семінарські заняття, захистити реферати, а також ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

Виконання самостійної роботи (самостійне вивчення окремих тем, підготовка конспектів, виконання завдань) – до **20 балів**.

Написання ІНДЗ – до **30 балів**.

Підсумковий (семестровий) контроль

Підсумковою формою контролю з дисципліни «Державотворчі та самоврядні процеси в історії людства» є **залік**.

Залік проводиться відповідно до графіку навчального процесу.

Підсумкова кількість балів із дисципліни (максимум 100 балів) визначається як сума балів: поточного контролю (30 балів),

	самостійної роботи (20 балів), написання ІНДЗ (30 балів), модульного контролю (20 балів).
Політика курсу	<p style="text-align: center;">Вимоги викладача</p> <p>1. Засвоєння дисципліни передбачає обов'язкове відвідування лекцій та семінарських занять, виконання самостійної роботи, написання ІНДЗ.</p> <p>2. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін (допускається перескладання контрольних робіт для підвищення балів).</p> <p>3. Якщо студент відсутній із поважної причини, або бажає підвищити бал за різні види робіт (семінарське заняття, самостійну роботу) він має можливість здати виконані завдання на консультації.</p>
Інформаційне забезпечення	<p style="text-align: center;">Онлайн-ресурси</p> <p>Верховна Рада України - www.rada.kiev.ua Кабінет Міністрів України - www.kmu.gov.ua Міжнародний центр перспективних досліджень (питання структури і організації державного управління) - http://www.icps.kiev.ua/ukr/activity.html Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського (публікації з питань структури й організації державного управління) - www.nbuv.gov.ua</p>
Матеріально-технічне забезпечення	<p style="text-align: center;">Рекомендована література для опрацювання</p> <p><i>Джерела:</i></p> <p>Конституція України // ВВР, 1996. № 30, ст.141.</p> <p>Європейська Хартія про місцеве самоврядування // Офіційний вісник України від 03.04.2015 – 2015 р., № 24, / № 39, 2013, ст. 1418 /, стор. 450, стаття 718, код акту 67165/2013№ 24.</p> <p>Європейські орієнтири місцевого і регіонального розвитку: Збірник матеріалів та документів. К.: Вид-во Академії муніципального управління, 2009. 345 с.</p> <p>Всесвітня Декларація місцевого самоврядування // Місцеве та регіональне самоврядування в Україні. К., 1994. Вип. 1/2 (6/7). С. 67.</p> <p>План модернізації державного управління: пропозиції щодо приведення державного управління та державної служби України у відповідність із принципами і практиками демократичного урядування / під заг. ред. Т.Мотренка. К.:Центр адаптації держслужби до стандартів Європейського Союзу, 2010. 320 с.</p> <p>Про державну владу і місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 18 травня 1995 р. // ВВР, 1995. № 18, ст. 133.</p> <p>Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України від 21.05.1997 р. // ВВР, 1997. – № 24, ст. 170.</p> <p>Про службу в органах місцевого самоврядування. Закон України від 07.06.2001 р. // ВВР, 2001. № 33, ст.175.</p> <p>Про органи самоорганізації населення. Закон України від 11.07.2001 р. // ВВР, 2001. – № 48, ст. 254.</p> <p>Про асоціації органів місцевого самоврядування. Закон України від 16 квітня 2009 року// ВВР, 2009. 38, ст. 534.</p> <p>Про співробітництво територіальних громад. Закон України від 17 червня 2014 року № 1508-VII // ВВР, 2014. № 34, ст.1167.</p> <p>Про добровільне об'єднання територіальних громад. Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII // ВВР, 2015. № 13, ст.91.</p>

Література:

Адміністративно-територіальний устрій країн Європейського Союзу: навч. посіб. / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка, М.К. Орлатого. К. : НАДУ, 2015. 628 с.

Баймуратов М.О., Григор'єв В.А. Муніципальна влада: актуальні проблеми становлення й розвитку в Україні. Одеса: АО БАХВА, 2003. 192 с.

Бармак М.В. Формування російської імперської системи державної служби на українських землях (XVIII–XIX ст.). Тернопіль: Видавництво Астон, 2016. 392 с.

Батанов О.В. Муніципальна влада в Україні: проблеми теорії та практики: Монографія / Відп. ред. М.О.Баймуратов. К.: Вид-во «Юридична думка», 2010. 345 с.

Європейські принципи державного управління. К.: Вид-во УАДУ, 2000. 52 с.

Єфіменко О.В., Марченко О.М. Державне будівництво та місцеве самоврядування: Навчальний посібник. Кіровоград, 1999. С.16-21, 59-67.

Институты самоуправления: историко-правовое исследование / Под. ред. Л.С. Мамута. М., 1995. 301 с.

Історія держави і права зарубіжних країн: підручник / за заг. ред. О.М. Бандурки. Харків: Майдан, 2020. 618 с.

Історія державної служби в Україні. Т. 1. Київ: Ніка-Центр, 2009. 545 с.

Історія державної служби в Україні. Т. 2. Київ: Ніка-Центр, 2009. 512 с.

Лазор О.Д., Лазор О.Я. Місцеве самоврядування. Вітчизняний та зарубіжний досвід. Навчальний посібник. Видання друге, доповнене і перероблене. К: Дакор, 2004. 560 с.

Лазор О.Д., Лазор О.Я., Лазар І.Г. Основи державного управління та місцевого самоврядування: Навчальний посібник. К.:Дакор, 2007. 312 с.

Малиновський В.Я. Державне управління: Навчальний посібник. Луцьк: Вежа, 2000. 558 с.

Марченко О.М. Взаємодія органів міського самоврядування з губернською адміністрацією у 1870–1900-х роках (на прикладі міста Єлисаветграда) // Наукові записки. Вип.14. Серія: Історичні науки. Кіровоград, 2011. С. 273–285.

Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка. К. : НАДУ, 2014. 128 с.

Руденко О.М., Козюра І.В., Ткаленко Н.В., Маргасова В.Г. Історія та теорія місцевого самоврядування : навч. посібн. Київ : Кондор-Видавництво, 2016. 226 с.

Черемісін О.В. Міське самоврядування на Півдні України в 1785–1917 рр. Херсон: «Олді-плюс», 2017. 582 с.

Швидько Г.К., Романов В.Є. Державне управління і самоврядування в Україні: Історичний нарис: Навчальний посібник. К. : Вид-во УАДУ, 1997. ч.1.